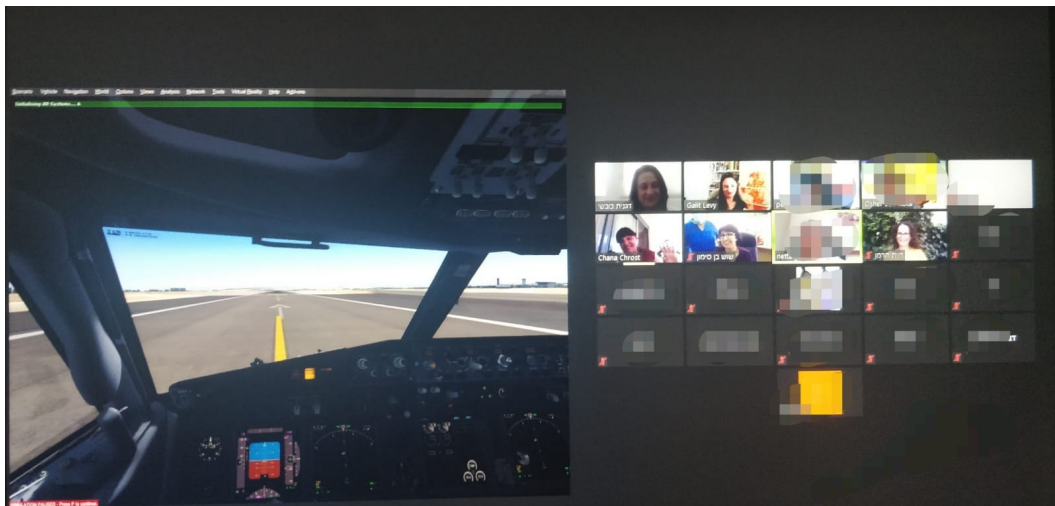

צעדים לתכנון למידה 10 היברידית יעילה

המושג למידה היברידית, פרץ אלינו לתודעה בתקופה האחרונה ופירושו שילוב של אופני למידה שונים בתהליך הלמידה, שעיקרם: מפגשי פנים אל פנים, מפגשים סינכרוניים (Zoom, Google Meet, WebEx, ועוד) ומפגשים א-סינכרוניים (מודל, פודקאסט, טד, יוטיוב ועוד). הגישה החינוכית והנחות היסוד של למידה היברידית אינן מוגדרות עד הסוף עדיין והן מתהוות ממש בימים אלה. מה שכן ניתן לומר בבירור הוא שלשילוב של אופני למידה שונים יש יתרון משמעותי למורה, לתלמיד, לתהליך הלמידה ולתוצריו, על פני הלמידה החד - ערוצית.

במאמר זה, ברצוננו לחבור לתחושות ולצרכים שלכם בהובלת למידה היברידית ולהציג בפניכם 10 צעדים שאנו ממליצים לפעול על פיהם, כדי לתכנן תהליך למידה היברידית של יחידת לימוד או תוכנית לימודים שנתית כוללת. צעדים אלו גובשו מתוך הניסיון שצברנו בלמידה בימי הקורונה ובמסגרת שבועיים של למידה היברידית בחטיבות הביניים בעיר רחובות.

שיעור סינכרוני בנושא אסטרונומיה וחלל, בהנחיית דגנית כובשי מחטיבת "אורט".

תלמיד מציג סימולטור טיסה בעקבות דיון על המפץ הגדול

1. הגדרת תוצרי הלמידה

התחילו מתוצר הלמידה הסופי והגדירו אותו בארבע רמות עיקריות: ידע, מיומנויות, כלים, לומד.

ידע: שאלו את עצמכם מה התלמיד ידע בסיום התהליך, יותר ממה שהוא יודע כעת? למה חשוב שידע זאת? אם תהיה לכם תשובה לשתי שאלות אלה תהיו מדויקים יותר בתוכן שתתמקדו בו ובאופן ההנגשה לתלמידים. אנחנו למשל, הצענו לכל תלמיד לאסוף מידע בנושא שמעניין אותו ושהיה רוצה לעניין בו את חבריו וקראנו לזה תגלית, סוג של "הידעת?". העיקרון שהנחה אותנו הוא עקרון הרלוונטיות. הרציונל היה לאפשר לתלמיד להעמיק בתחום עניין שמסקרן אותו ובכך גם לאפשר למורים להכיר יותר מקרוב את תחומי העניין שמעניינים את תלמידיהם בפרט ואת ילדי דור ה-Z בכלל.

מיומנויות: שאלו את עצמכם אילו מיומנויות נרצה לפתח אצל התלמידים בתהליך הלמידה? למשל, שאילת שאלות, חקר, שיתופיות, חשיבה ביקורתית, יצירתיות, גמישות, הצגת מידע, למידה עצמית ועוד. אם תהיה לכם תשובה לשאלה זו, תוכלו ליצור יותר הזדמנויות למידה שיאמנו את התלמידים במיומנויות שתמצו לפתח.

כלים: שאלו את עצמכם עם איזו פרקטיקה יצאו התלמידים בתום התהליך, מהו הכלי היישומי שאתם מעניקים להם בתום התהליך הלמידה? אנחנו רצינו להקנות לתלמידים כלים דיגיטליים שפחות מוכרים להם, באמצעותם יוכלו להציג את התגליות. קראנו לזה תגליות דיגיטליות.

הצענו לתלמידים כ-10 סדנאות שונות של כלים דיגיטליים שונים, כמו הכנת סרטון אנימציה, קריקטורה, כרזה, אינפוגרפיקה, מצגת ועוד, לבחירתם. הסדנאות התקיימו ביום למידה מרחוק של כלל תלמידי כיתות ח' בעיר. בכל סדנא השתתפו 250-300 תלמידים מרחבי העיר, כי בחרו להכיר דווקא את הכלי הזה ולהציג איתו את התגלית הדיגיטלית. אחת התלמידות כתבה במשוב: "למדתי איך להכין סרטון אנימציה ועכשיו כשיהיה לי משעמם, אכנס לאפליקציה ואכין כל מיני סרטונים מצחיקים".

הלומד: היום יותר מתמיד ברור לנו שאנחנו צריכים להכיר טוב יותר את עצמנו, את החוזקות, העוצמות והייחודיות שלנו. תהליך הלמידה ההיברידי מזמן לנו תצורות למידה שונות שמאפשרות לנו ללמוד על עצמנו ואת עצמנו בהיבטים שונים. על כן, חשוב מאוד לאפשר לתלמידים לערוך רפלקציה עצמית המזמינה אותם להתבונן על עצמם בתהליך הלמידה: מה למדו? מה הרגישו? מה למדו על חבריהם? מה למדו על עצמם? כך יוכלו לעקוב אחרי תהליך הצמיחה האישי שהתרחש לאורך הזמן. תלמידה כתבה, למשל: "לקחתי את זה שאני צריכה להיות פתוחה לרעיונות חדשים כדי שאני אוכל להיעזר בהם בעתיד".

תגלית דיגיטלית שהוכנה על ידי תלמידי קורס mood מעדים ומייקרוס שהתקיים בחטיבת "השיטה", רחובות

2. בחירת אופני הלמידה המתאימים

בחרו את אופני הלמידה המתאימים לכם כמורים, לתלמידים שלכם ולתוצרי הלמידה שהגדרתם. למידה היברידית משלבת שלושה אופני למידה עיקריים: פנים אל פנים, סינכרוניים וא-סינכרוניים. אנחנו מצאנו שמפגשים סינכרוניים יכולים להיות יעילים מאוד בהקניית ידע; מפגשים פנים אל פנים יכולים להיות יעילים מאוד לפיתוח חוסן נפשי, מיומנויות רגשיות, שיתופיות ועוד ומפגשים א-סינכרוניים יכולים להיות יעילים להכרה עצמית של הלומד ולמיומנויות של הלומד העצמאי, חקר, חשיבה ביקורתית ועוד.

בבחירת האופנים נסו להסיר את מגבלות הזמן, המרחב והמסגרת הידועים ומוכרים לכם. ככל שתאפשרו לעצמכם, כך תממשו יותר את עוצמות הלמידה ההיברידית. כך למשל הצענו לכל מורי העל יסודי בעיר להשתתף בסדנאות סינכרוניות בהתאם לרצונם ולפי בחירתם.

3. להיות נוכחים בתהליך

הנכיחו את עצמכם בתהליך הלמידה. בלמידה פנים אל פנים הנוכחות שלכם כמורים ברורה ומוגדרת. תלמידים יודעים מתי ואיך לפנות אליכם. כאשר מוסיפים למידה סינכרונית ובעיקר בלמידה א-סינכרונית, רצוי להגדיר דרכים וזמנים לתקשורת אתכם לתמיכה ולמענה על שאלות. כלומר, לזכור שחשוב שתנכחו את עצמכם גם כאשר התלמיד מתמודד בעצמו עם תהליך הלמידה מול המסך.

תגלית טעימה (קינח'י כוסות מוס לוטוס) שהכינה בשיעור סינכרוני תלמידה מחטיבת "מדעים", שהשתתפה בקורס קונדיטוריה מלונאית, שהתקיים בתיכון "עתיד", רחובות

4. יצירת אינפוגרפיקה של שלבי למידה

חלקו לתלמידים אינפוגרפיקה המתארת את שלבי הלמידה עד לתוצר הסופי, משולבת בלוחות זמנים. בלמידה היברידית מורכב יותר לראות את שלבי התהליך. כלומר, להבין כיצד כל מפגש מוביל לתוצר הסופי, ולכן כדאי להראות מראש את הצעדים שבדרך ובכל מפגש לפתוח ו/או לסגור בהצגת השלב שבו אנחנו נמצאים.

5. מגוון אופציות לתכנים ואופני למידה

הציעו לתלמידים אופציות לבחירה של תכנים ו/או אופני למידה. אחד הגורמים העיקריים ליצירת מחוברות של תלמידים מדור ה-Z ללמידה הוא חווית הבחירה. למידה היברידית פותחת בפנינו המורים את האפשרות להציע לתלמידים אופציות לבחירה. למשל, לבחור מתוך מגוון הרצאות טז שאתם מציעים להם, הרצאה אחת; לבחור מתוך מגוון אסטרטגיות למידה: קריאת מאמר, שמיעת פודקאסט, סרטון אנימציה ועוד, את האסטרטגיה שמתאימה להם; לבחור מתוך מגוון אפשרויות להצגת תוצרים אפשרות אחת ועוד. אנחנו מצאנו שככל שהצענו אפשרויות בחירה לתוכן, לדרך, לתוצר ועוד, כך עלתה המחוברות והמוטיבציה וקיבלנו תוצרים מרגשים, עמוקים ומפתיעים.

6. יצירת תוכן של התלמידים

תנו לתלמידים ליצור תוכן. הכוונה ליצירת תוכן המבוסס על התובנות האישיות, הדבר מעודד לבטא את הקול האישי מתוך הקשרים ומסקנות.

הקורונה רק
נראת "רעה"

המשפחתיות שצבעה בצבעי הקורונה

מכת הקורונה

יום בהיר אחד נפלה עלינו מכה עצומה, הקורונה. תחילה אף אחד לא חשב שהקורונה תשפיע ותפגע כל כך, אך התברר במהרה שהקורונה, הגיעה במלוא עצמתה ולא מתכוונת לעוב. לאט לאט התחילו להגיע עוד ועוד איסורים והגבלות. מסכות, סגירת מסעדות ו100 מטר מהבית, ולבסוף סגירת בתי הספר ובידוד. קורונה הייתה מכה עצומה מביחינה אישית, מדינית ובין לאומית והיא נראה שאין מוצא ממברך האי וודאות הזה.

נקודת האור בחשכה

כמו שגם בלילה החשוך ביותר יש כוכבים, כך גם בקורונה, שעטפה אותנו בחשכה זהרו נקודות אור רבות. והגדולה ביותר, לדעתנו המשפחה.

המשפחה שצבעה בצבעים שמחים את בקורונה

בגלל או בזכות הקורונה, נאלצנו להישאר בביתם והשגרה העמוסה שלנו נקטעה בבת אחת. אם כן, גם האחים הגדולים והקטנים נשארו בבית ואפילו ההורים. הקורונה אפשרה לי להתגבש עם משפחתי, להכיר את אחי טוב יותר, למדתי, שחקתי ונהנתי עם בני משפחתי, כמו שמעולם לא נהנתי לפני, מפאת חוסר הזמן. כל ערב היינו יושבים יחד ומשחקים במשחק קופסא, נהנים ומתגבשים. למדתי להכיר טוב יותר את האנשים הקטנים שחולקים איתי בית, האחים שלי. כל משפחה התגבשה בצורה אחרת, חלק שחקו יותר זמן עם האחים, חלק בילו זמן רב יותר עם ההורים ומשפחות רבות אף חיזקו את הקשר עם בני משפחה רחוקים, כיוון שהקורונה נתנה לחגיגת האהבה והמשפחתיות הזו מקום זמן.

קורונה- חגיגת משפחתיות

תגלית דיגיטלית שהכינה תלמידה מחטיבת דה-שליט, שהשתתפה בקורס תקשורת בחטיבת "מדעים", רחובות

7. יצירת שיתופי פעולה

צרו שיתופי פעולה בין גורמים שונים ובינכם לבין התלמידים. למשל, בינכם לבין מורים מדיסציפלינות שונות, בינכם לבין רכז תקשוב בבית הספר, בינכם לבין התלמידים. אחד המורים סיכם מראש עם אחד התלמידים שבמפגש הסינכרוני הוא זה שמפעיל את המצגת, הסרטונים וכו'. הדבר אפשר למורה להתמקד בתוכן ובתלמידים ולא להילחץ. כאשר כל אחד מתעסק במה שהוא הכי טוב בו, נוצרים שיתופי פעולה שממנפים את תהליך הלמידה ומעצימים את האחר.

8. להסתגל בקלות

היו אגיליים תוך כדי תהליך הלמידה. אגיליות או בעברית זמישות, מתארת את היכולת שלנו להתארגן, להתחדש, להסתגל ולהשתנות במהירות. חשוב להיות כל הזמן עם אצבע על הדופק ולשאול האם אנחנו בדרך המתאימה לעבר תוצרי הלמידה שהגדרנו ובמידה והתשובה היא לא, להיות אגיליים ולחשב את המסלול מחדש ו/או להגדיר יעד חדש.

9. אמון הדדי

סמכו על עצמכם ועל התלמידים וכל מילה נוספת מיותרת.

10. הגדרת התמקדות ההנחיה שלנו

שימו לב במה אתם מתמקדים כמורים וכמנחים. כל אופן של למידה מצריך מאתנו מיומנויות הוראה והנחיה שונות. כך למשל, במפגש סינכרוני, אם אנחנו מישירים מבט למצלמה, אנחנו מייצרים תחושה אצל התלמידים שאנו יוצרים איתם קשר עין ובכך מגבירים את הקשב שלהם ולכן כדאי מדי פעם לנוע במבט מהמצלמה אל התלמידים ולהיפך. אולם, אנחנו לא באמת רואים את התלמידים ולא יכולים לדעת האם הם באמת בקשב או לא. דוגמא נוספת: כדאי לברר לעצמנו, האם אנחנו מאפשרים לתלמידים לשאול שאלה מתי שירצו. במידה וכן יכול להיות שלא נשמע אותם שואלים, מכיוון שיש דיליי או שדיברו בלחש ולכן כדאי שנגדיר זמן לשאלות, כדי שלא נפספס תלמיד ששואל.

לסיכום, שילוב של אופני למידה שונים פנים אל פנים, למידה סינכרונית וא-סינכרונית מצריך מאתנו תכנון ומחשבה לתוצרי הלמידה, לצרכי התלמידים ולהעדפות שלנו כמורים, כדי לממש בצורה מיטבית את יתרונותיה של הלמידה ההיברידית. ככל שנגבש את תהליך הלמידה בהתאם לעשרת הצעדים הללו, כך נוכל להמריא למחוזות חדשים ביחד עם התלמידים.

- **השתתפה בכתיבת המאמר: חנה חרוסט, מפקחת כוללת של העיר רחובות ומפקחת על הפיתוח המקצועי, מחוז מרכז.**